

Labrang Is a Big Monastery in Amdo སྤྲེལ་བྱང་དགོན་པ་ཨ་མདོ་ས་ཆ་གི་དགོན་པ་ཆེ་བོ་རེད།

- 🔑 Key Grammar Points in Lesson Twenty-One:
1. རྟོ་རེད Revisited
  2. Summary of Functions of Ladon
  3. Clause 1 ན་ར, ད་རུང་ + Clause 2 *Although*
  4. མིན་ན, ... རེད *Either... Or...*
  5. མ་གཏོགས *Besides...* and ན་མ་གཏོགས *Unless...*
  6. Summary of Clausal Conjunctions

❖ 21.1 Text:

སོ་རྒྱུ། འདི་སྤྲེལ་བྱང་དགོན་པ་ཡིན་ནི་ཨེ་རེད། འདི་མོ་ཟེག་ཆེན་ཡིད་ལ་ར་མ་གཤམ།
 དགོ་ཤན། སྤྲེལ་བྱང་དགོན་པ་ཨ་མདོ་ས་ཆ་གི་དགོན་པ་ཆེ་བོ་རེད། མཚོ་སྡོན་གི་སྤྲེལ་བྱང་དགོན་པ་ར་ལྷ་ས་གི་
 སེ་འབྲས་དགོ་གསུམ་འདྲ་འདྲའི་ཕྱིང་ཡོད། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གི་དགོ་ལུགས་པའི་གྲུབ་མཐའི་
 དགོན་པ་ཆེ་བོ་འབྲུག་བས་རེད།

སོ་རྒྱུ། སྤྲེལ་བྱང་དགོན་པ་གྲ་བ་ཞེ་གི་མང་རྒྱ་ར།
 དགོ་ཤན། སྡོན་ཆད་ཞེ་གི་མང་རེས་ཉ་ཆར་གྲ་བ་སྟོང་ཚོ་ཆ་ཅིག་ཡོད་རབས་ཟེར་གི་ ད་ལྷ་ཇེ་ཉུང་ར་སོང་ཡོད་
 བ་ར་ད་དུང་གྲ་བ་སྟོང་ཟེག་གི་ཡན་ན་ཡོད།

སོ་རྒྱུ། གྲ་བ་གན་གིས་ཆེ་ཟེག་ཡོད་གོ་གི
 དགོ་ཤན། དི་གྲ་བ་མ་རེད། རོ་མོ་ཟེག་རེད། མོས་རྒྱུད་ཕྱག་འཚལ་གོ་ནི་རེད། ཕྱིབས་གི་ཕྱི་དེའི་ལག་གི་
 དི་མ་ནི་འཁོར་ལོ་རེད། ཁོས་བསྐྱོར་ར་རྒྱག་གོ་ནི་རེད།

སོ་རྒྱུ། ཁང་བ་གན་ཆེ་ཟེག་རེད།
 དགོ་ཤན། དི་སྤྲེལ་བྱང་གི་ཆང་མིན་ན་མཚན་ཉིད་གྲ་ཆང་ཡིན་རྒྱུ་རེད། སྤྲེལ་བྱང་དགོན་པ་འགྲ་ཆང་དུག་ཡོད།

Labrang Monastery, Labrang, Gannan

ངས་ར་གསལ་བོ་མི་ཤེས།

སོ་རྩེ། ཚོགས་ཚེན་འདུའང་ནང་ནས་པར་རྒྱབ་ན་ཨེ་ཚོག་གི

དག་ཀྱན། ལྷི་ནས་རྒྱབ་ཚོག་ན་ཐང་། བང་ནས་ཉ་ཆར་ཚོག་རྒྱུ་མ་རེད།

སོ་རྩེ། དགོན་པ་ཁ་ཤས་གི་ནང་ནས་སྒོར་མོ་མ་བྱིན་ན་པར་རྒྱབ་མི་ཚོག་གི

དག་ཀྱན། ལྷ་ཐང་དགོན་པ་ནས་ཁྱོས་སྒོར་མོ་བྱིན་རུང་པར་རྒྱབ་མི་ཚོག་གི

སོ་རྩེ། ཁྱོ་བོད་པ་ར་ལྷི་གླིང་བ་གང་ཡིན་ན་ར། པར་རྒྱབ་མི་ཚོག་ནི་ཨེ་རེད།

དག་ཀྱན། རེད།

སོ་རྩེ། དག་ལུགས་པ་མ་གཏོགས་ད་རུང་གྲུབ་མཐའ་གཞན་པ་གང་ཡོད་ནི་རེད།

དག་ཀྱན། ད་རུང་རྗེང་མ་པ་ར། ས་སྐྱུ་པ། བཀའ་བརྒྱད་པ་སོགས་ཡོད། གལ་ཏེ་ཁྱོ་བོད་བརྒྱད་ནང་བསྟན་

ན་ཞིབ་འཇུག་ཡི་རྒྱའོ་དགའ་ན་ངས་ཁྱོ་འ་དཔེ་ཆ་ཟིག་ངོ་སྤྲོད་ཡི།

སོ་རྩེ། ངས་ད་རུང་བོད་ཡིག་གི་དཔེ་ཆ་འདོན་མི་བྱུབ།

དགོ་ཚུན། དཔེ་ཆ་འདི་དབྱིན་ཡིག་གི་བསྐྱར་ཚར་ཡོད། ཚུ་མ་པ་པོ་སླ་བུ་དགོན་པའི་ཨ་ལགས་ཟིག་རེད།
 ཁོ་འ་ཡོན་ཏན་ཞེ་གི་ཡོད་གི ངས་བལྟས་རེ་ཚར་སོང་ང། རྩོའ་གཡར་ན་ཚོགས།
 སོ་རྗེ། ཉེ་ལམ་ང་རྒྱགས་ལེན་རྒྱའོ་བྲེལ་བ་ཞེ་གི་ཆེ་གི ལྷ་ཁོམ་མེད་གི
 དགོ་ཚུན། དེ་ན་གཞུག་ནས་ད་བཤད།

Sophie: Is this Labrang Monastery? I didn't think it'd be so big.
 Teacher: Labrang Monastery is one of the big monasteries in Amdo region. It's as famous as Kunbum Monastery in Qinghai and Lhasa's Big Three --- Sera, Drepung, and Ganden monasteries. It's a big monastery of the Gelukpa sect of Tibetan Buddhism.
 Sophie: There must be many monks at Labrang.
 Teacher: I heard that in the past there used to be probably several thousand monks at its peak. Now there became less, but there are still more than a thousand.
 Sophie: What is the monk over there doing?
 Teacher: That's not a monk. She's a nun. She is prostrating. The person beside her is holding a prayer wheel. He is turning the prayer wheel.
 Sophie: What's that building over there?
 Teacher: It must be either the College of Medicine or the College of Philosophy. I don't know for sure.
 Sophie: Is it okay to take pictures inside the Assembly Hall?
 Teacher: Outside is okay, I guess. Probably it's not okay to photograph inside.
 Sophie: In some monasteries, unless you pay money, it's not okay to take pictures.
 Teacher: At Labrang Monastery, even if you pay, you cannot take pictures.
 Sophie: No matter whether you are Tibetan or foreign, you can't take pictures?
 Teacher: That's right.
 Sophie: Besides Gelukpa, what other sects are there as well?
 Teacher: There are also Nyingmapa, Sagyapa, Gargyupa, etc. If you are interested in Tibetan Buddhism, let me recommend a book to you.
 Sophie: I can't read Tibetan books yet.
 Teacher: The book has been translated into English. The author is a Rinpoche from Labrang. Very knowledgeable. I have finished reading it. I can lend it to you.
 Sophie: I'm really busy recently. I don't have time to read it.
 Teacher: Then maybe later.

❖ 21.2 Vocabulary:

21.2.1 Vocabulary from the Dialogue

1.	ལྷ་བྲང་།	n.	Labrang
2.	དགོན་པ།	n.	monastery
3.	སྐུ་འབུམ།	n.	the Kunbum Monastery
4.	སེ་པ།	n.	Sera Monastery
5.	འབྲས་སྐུངས།	n.	Drepung Monastery
6.	དགའ་ལྷན།	n.	Ganden Monastery
7.	སེ་འབྲས་དགེ་གསུམ་།	n.	the Big Three (Monastery)
8.	འདྲ་འདྲ། [ལྷ་སུ]	adj. (reduplication)	identical, same
9.	བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན།	n.	Tibetan Buddhism
10.	དགེ་ལུགས་པ།	n.	Gelukpa
11.	གྲུབ་མཐའ།	n.	(religious) sect
12.	གྲུབས། [གྲས]	n.	type, class, category
13.	གྲ་བ།	n.	monk
14.	རབས་ཟེའ།	v.	It is said (hearsay)
15.	ད་དུང་།	adv.	yet still
16.	ཡན་ན།	adj.	above, more than
17.	ཇོ་མོ།	n.	nun
18.	རྒྱུད་ལྷག་འཚམ།	v. (O-V)	to prostrate
19.	མ་ནི་འཁོར་ལོ།	n.	prayer wheel
20.	བསྐོར་ར་རྒྱག།	v. (O-V)	to circumambulate, to do the <i>kora</i>
21.	གྲ་ཚང་།	n.	college (in a monastery)
22.	མཚན་ཉིད།	n.	philosophy (Buddhism)
23.	གསལ་བོ།	adj. (attr.)	clear
24.	ཚོགས་ཆེན་འདུ་ཁང་།	n.	assembly hall
25.	བར་རྒྱབ།	v. (O-V)	to take pictures (= འདྲ་བར་ལེན)
26.	ཁ་གསལ།	adj.	some, certain (number of)

27.	ཕྱིན།	v.	to pay
28.	རུང།	conj.	even if, no matter
29.	ཉིང་མ་བ།	n.	Nyingmapa
30.	ས་སྐྱ་བ།	n.	Sagyapa
31.	བཀའ་རྒྱུད་བ།	n.	Gargyupa
32.	ཕོགས།	adv.	et cetera
33.	ཞིབ་འཇུག་ཡེ།	v. (O-V)	to research, to do research
34.	བསྐྱུར།	v.	to translate
35.	ཚུལ་བ་པོ།	n.	author
36.	ཨ་ལགས།	n.	reincarnated Buddha (=རིན་པོ་ཆེ།)
37.	ཡོན་ཏན་ཡོད།	adj. (N-V)	knowledgeable
38.	གཤམ།	v.	to lend
39.	ཉེ་ལམ།	adv.	recently
40.	རྒྱགས་ལེན།	v. (O-V)	to take exams
41.	བྲེལ་བ།	n.	state of being busy (<i>busy-ness</i>)
42.	ཁོམ།	n.	(leisure) time (to V)

21.2.2 Additional Vocabulary

43.	རྫོགས།	n.	Jokhang
44.	པོ་ཏ་ལ།	n.	the Potala
45.	འཇུག་འཁོར།	n.	vehicle
46.	དག་མོ་ཟིག [དག་མོ་ཞིག]	adv.	authentically
47.	སྐྱིས།	v.	to lend (money, food, etc.)
48.	བྱ་གཏོར་ཡེ།	v. (O-V)	to do sky burial
49.	མཁན་པོ།	n.	abbot
50.	ཚོས་ལུགས།	n.	religion
51.	འགྲེལ་བཤད་ཡེ།	v. (O-V)	to translate, to interpret
52.	དབྱི་སི་ལན།	n.	Islam (<i>Ch.</i>)

53.	ཁ་ཚེའི་ཚོས་ལུགས།	n.	Islam
54.	ཡེ་བྱའི་ཚོས་ལུགས།		Protestant Religion (<i>Eng.</i>)
55.	ཡེ་བྱའི་ཚོས་པ།	n.	a catholic or protestant (<i>Eng.</i>)
56.	ཁ་བད་ཡེ། [ཁ་བད་བྱེད།]	v. (O-V)	to talk (lit. to do talking)
57.	བཀང་།	v.	to fill, to make full, to be full
58.	རིག་གནས།	n.	culture
59.	གྱོན་ཆས།	n.	costume (= གྱོན་གོས)
60.	ལྷན་མོ།	n.	activity
61.	ཡིད་ཚེས།	v.	to believe
62.	གསར་འགོད་པ།	n.	reporter, journalist
63.	འཛིན་བྱང་།	n.	passport
64.	བསྟན།	v.	to show
65.	ད་སྐབས།	adv.	nowadays

❖ 21.3 Grammar Notes:

► 21.3.1 V + བྱི་རེད Revisited

The auxiliary བྱི་རེད first appeared in lesson 13 with verbs in past tense to indicate "focused" past. When it is preceded by verbs in present tense, the structure is usually intended to focus on one particular piece of information in the sentence for the purposes of clarification, emphasis, and contrast.

This lesson opens with a བྱི་རེད sentence: འདི་སྐབས་བྱང་དགོན་པ་ཡིན་ནི་ཡི་རེད། The sentence is translated as *Is that Labrang Monastery?*, but it is different from the "regular" interrogative sentence འདི་སྐབས་བྱང་དགོན་པ་ཡི་རེད།, using ཡི་རེད. The auxiliary བྱི་རེད here implies that the speaker has previous knowledge about (the existence of) Labrang Monastery. His question is to identify what he sees in front of him with what he has previously heard. Here is a similar scenario: If the speaker X has heard about the existence of his friend Y's young daughter when X sees Y walking towards him with a little girl. It is appropriate for X to use the བྱི་རེད structure: མོ་ཁྱེད་ཀྱི་མོ་ཡིན་ནི་ཡི་རེད། *Is this the daughter of yours (that we previously talked about)?* If X has no prior knowledge about her existence, most likely he will simply ask མོ་ཁྱེད་ཀྱི་མོ་ཡིན། *Is this your*

daughter?

The རྗེ་རེད structure is seen in two other sentences in the lesson, both of which are intended for identifying purposes:

- (1) མོས་རྒྱུད་ཕྱག་འཚལ་གོ་ནི་ཨི་རེད། She is prostrating.
- (2) ཁོས་བསྐོར་ར་རྒྱག་གོ་ནི་ཨི་རེད། He is circumambulating.

A more accurate translation should be "It is prostrating that she is doing." and "It is circumambulating that he is doing." Another Example:

- (3) དཔེ་ཆ་འདི་ཚེ་རིང་གིས་བྲིས་ནི་ཨི་རེད། Is this the book that Tserang wrote?

► 21.3.2 སེ་འབྲས་དགེ་གསུམ།

The three biggest and most prestigious Gelukpa Monasteries in and around Lhasa beside the Jokhang (རྫོགས་པ་) are སེ་ར་ *Sera*, འབྲས་སྤྱངས་ *Drepung*, and དགའ་ལྡན་ *Ganden*. The three of them are often referred to as སེ་འབྲས་དགེ་གསུམ།, a compound formed by first shortening the names of the Big Three by their initial syllable then adding the numeral གསུམ་ *three* at the end. This morphological mechanism of clipping and compounding requires a prosodic structure of precisely four syllables. There is often a semantic shift, a more collective or abstract sense, from the three members included in the compound. Here are a few examples:

- (1) དབྱུང་དགུན་སྟོན་གསུམ། 'summer-winter-autumn-three' → the four seasons
- (2) རྩ་ལོ་ལུག་གསུམ། 'horse-cow-sheep-three' → the livestock
- (3) སྤྱི་ནང་བར་གསུམ། 'outside-inside-center-three' → everywhere
- (4) མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ། 'Mdo-U-Kham-three' → entire Tibetan area

Examples:

- (5) ལྗོངས་འདི་རྩ་ལོ་ལུག་གསུམ་གིས་བཀང་ཡོད་གི།
The grassland is full of livestock.
- (6) ཁི་དགེ་ཁང་བའི་སྤྱི་ནང་བར་གསུམ་གཙང་མ་རེད།
His house is clean "inside and out."
- (7) དགེ་ལུགས་པ་གི་དགོན་པ་མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་ན་ཡོད་གི།
There are Gelukpa monasteries in all Tibetan areas. (མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ།)

► 21.3.3 Transitive O-V Verb

Some English verbs, both transitive and intransitive, are expressed in Tibetan by

verbs that have a built-in intrinsic object. These verbs have the morphological shape of Object-Verb (O-V). (See 9.3.3) Verbs such as ཡུལ་བསྐྱོར་ཡེ *to travel* (Lesson 9), which has this O-V structure, literally means *to do traveling*. O-V verbs such as སློབ་སྦྱང་ཡེ *to study, to do study*, differ from ཡུལ་བསྐྱོར་ཡེ in that སློབ་སྦྱང་ཡེ *to study* may need to take an extra (semantic) object. We call verbs of the སློབ་སྦྱང་ཡེ type that take an extra object transitive O-V verbs, and those of the ཡུལ་བསྐྱོར་ཡེ type intransitive O-V, to show this difference.

The semantic object of a transitive O-V, such as the subject of study, is marked Oblique with ལ་དོན. This is because the verb's ability to take an object has already been accounted for by the intrinsic object, i.e. the O part of the O-V, receiving Absolutive Case from the verb. Thus, the semantic object needs to be case marked by something else, namely, the Oblique by ལ་དོན. For example: དབྱིན་སྐད་ལ་(Obliq) སློབ་སྦྱང་ཡེ *to study English*. Literally, the structure of the phrase sounds more like *to do studies "on" English*. Example:

(1) ངས་ལོ་གཉིས་འ་བོད་སྐད་ལ་སློབ་སྦྱང་ཡེས་ནི་ཡིན། I studied Tibetan for two years.

In this lesson, there are two transitive O-V verbs, namely, ཞིབ་འཇུག་ཡེ *to do research on, to investigate into*, and རོ་སློང་ *to introduce, to recommend*. When the teacher offers to lend Sophie a book about Tibetan Buddhism, he says:

(2) གལ་ཏེ་ཁྱོད་བརྒྱད་ནང་བསྟན་ན་ཞིབ་འཇུག་ཡེ་རྒྱལ་དགའ་ན་ངས་ཁྱོད་ལ་དཔེ་ཟིག་རོ་སློང་ཡེ།
If you like to do research on Tibetan Buddhism, I can recommend a book to you.

The sentence merits some analysis. First, the *if* clause is not only marked by the conjunction ཅིན *if* but also has གལ་ཏེ appearing in the clause-initial position. Here, གལ་ཏེ has the same meaning of *if*, but it is adverbial so it cannot replace ཅིན. Second, the semantic object བོད་བརྒྱད་ནང་བསྟན་ན *Tibetan Buddhism* of the transitive O-V is duly marked with ཅིན (ལ་དོན). Third, the main clause is supposed to have two ལ་དོན's: Dative ལ་དོན marking the phrase ཁྱོད་ལ་ *to you*, and the ལ་དོན (ག) marking དཔེ་ཟིག་ག་ *the book*, the semantic object of the transitive O-V verb. However, the colloquial usage of རོ་སློང་ཡེ is like a regular transitive verb, taking the Absolutive form of དཔེ་ཟིག་ as direct object.

► 21.3.4 ལ་དོན of Change of State and the Summary of ལ་དོན

In a sentence such as *the weather has become (even) colder*, the phrase རི་འབྲུག་

(*even*) *colder* is marked with *ladon*: རེ་འབྱུག་ག།. The adverb རེ (*even*) *more* precedes the adjective it modifies. This particular usage of ལ་དོན is called དེ་ཉིད, *Ladon of change*, in traditional Tibetan grammar. In expressions such as *water has turned into ice*, the noun phrase *ice* also receives marking of this ལ་དོན. In our view, this usage seems to be semantically related to the directional ལ་དོན, since a "change" automatically implies the transformation from one state to another, thus directional in nature.

In the lesson, the teacher says the number of monks has become lower: རེ་ལུང་ང་སོང།. After the adjective phrase རེ་ལུང, there is ང. This is the ལ་དོན of change (དེ་ཉིད), which we just discussed. Another example:

- (1) འཇུལ་འཁོར་སྒོན་ཆད་ལ་བལྟས་ན་རེ་མང་ང་སོང་ཡོད་གི།
Vehicles become more than before.

Later in the lesson, the teacher recommends a book that has been translated into English. He says དཔེ་ཆ་འདི་དབྱིན་ཡིག་ག་བསྐྱར་ཚར་ཡོད། *This book has been "turned into" English*. The noun phrase *English* is marked with ལ་དོན་ག།, indicating the change.

The ལ་དོན of change is the last usage of ལ་དོན that this textbook introduces. We feel that here is a good place to summarize the different usages of this incredibly versatile and vitally important Case marker in Amdo Tibetan. Note that the terms *subject*, *object*, *indirect object*, etc. are notions referring to the syntactic properties of noun phrases in the equivalent English sentences. The number in front indicates the lesson where a particular function of ལ་དོན was first introduced. ལ་དོན in each sentence is highlighted with brackets. The phrase marked with the ལ་དོན in question is italicized in the English translation.

(2) Summary of Different Usages of ལ་དོན

	Usage	Example
L4	Subject-ལ་དོན verb	ཚོའུ་མིང་[ང]ཅི་ཟེག་ཟེར་ར། What's <i>your</i> name?
L6	Possession (marking possessor)	དགེ་ཆན་[ན]སྒོག་གྲུང་ཡོད་གི། <i>The teacher</i> has a computer.
L9	Object-ལ་དོན verb	ལྷོ་བཟང་གིས་བརྟན་འཕྲིན་[ན]་ལྟ་གི་ཡོད་གི། Lobzang is watching <i>television</i> .

L10	Direction (destination, goal)	ང་ཡུལ་གྱུལ་[ལ]་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན། I will go to <i>Yulshul</i> .
L10	Temporal Phrase (action-oriented)	ང་དགུན་ཁ་[ལ]་དོན་གྲུབ་ཚང་ང་ཡོང་ན་འདོད་གི། I want to come to Dondrup's place <i>in winter</i> .
L11	Quoting Price	ཇ་དེམ་ཆེ་བོ་གང་[ང]་སྒོར་མོ་བཅུ་གཉིས་རེད། <i>A large pot of tea is 12 yuan.</i>
L13	Dative / Beneficiary (for/to phrase)	ངས་ རྒྱོ་[ལ]་ཇ་ར་ཆང་བྱིར་རེ་ཡོང་། I brought tea and chang <i>for you</i> .
L14	Comparison Phrase བརྟམས་ན	ཚེ་རིང་བསོད་ནམས་[མ]་བལྟས་ན་ལོ་ཆེ་གི། Tserang is older <i>than Sonam</i> .
L19	Duration	ངས་ཉི་མ་ལྔ་[ལ]་འདུག་རྒྱུས། I will stay <i>for 5 days</i> .
L19	Transportation	ཁོ་མི་འཁོར་[ང]་བསྐྱོད་ན་ཚོག་གི། You can take <i>the train</i> .
L19	Marking causee in a causative sentence	ངས་བདེ་སྦྱིད་[ལ]་འདི་ལས་གི་བཞག་བཏང་ང་། I made <i>Degy</i> do it.
L20	Manner	དོད་ཚད་སྒོར་རྒྱག་[ག]་ལྷུང་འགྲོ་གི། The temperature <i>suddenly</i> dropped.
L20	Frequency	ངས་ཇ་བསྐྱུབས་མ་ཐེངས་གཅིག་[ག]་འབྱུང་ལྗོང་ང་། I have drunk butter tea <i>once</i> before.
L20	End Point (from... to...)	ཉུ་ཉི་ཤུ་ནས་ཉུ་བཅུ་གསུམ་[མ] from 20 degrees <i>to 13</i>
L21	Change of State	གྲ་བ་སྡོན་ཆད་ལ་བལྟས་ན་རྗེ་ཉུང་[ང]་སོང་ཡོད་གི། Monks there became <i>less</i> than before.
L21	Semantic Object of a Transitive O-V Verb	ང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་[ན]་ཞིབ་འཇུག་ཡེ་རྒྱལ་དགའ་ང་། I like doing research <i>on Tibetan Buddhism</i> .

In traditional Tibetan grammar, the following usages are also attributed to ལ་དོན. Since they are of free-standing invariable forms, we did not call them ལ་དོན and simply treated them as prepositions.

	Function	Examples
L7	Locative (ན)	དཔའ་མོ་མཚོ་ད་ལྷ་ཟིལ་[ན]ཡོད་གི། Huamo Tso is <i>in Xining</i> .
L10	Temporal (ན)	དུས་ཚོད་དགུ་གི་ཐོག་[ན]སློབ་ཁྲིད་ཡོད། We have a class <i>at 9:00</i> .
L12	Locative or Temporal (ནས།) (action-oriented)	ཁོས་རེབ་གོང་[ནས།]སློབ་སྦྱོང་བྱས། He studied <i>in Rebgong</i>
L12	VP + purpose (གི)	ང་ལ་མ་གཉི་ག་ལ་བལྟ་[གི]འགྲོ་རྒྱས། I will go <i>to see</i> my parents.

► 21.3.5 Clause 1 ན་ར, ད་རུང་ Clause 2: *Although*

ན་ར is a conjunction that introduces the *although* clause, the main clause that follows is usually modified by the adverb ད་རུང་ *still, nonetheless*. In this lesson, ད་ལྷ་རྗེ་ཉུང་ང་སོང་ ཡོད་ན་ལ། ད་རུང་གྲ་བ་སྟོང་ཟིག་གི་ཡན་ཚད་ན་ཡོད། *Although they have become less now, there are still over a thousand monks*. More examples:

- (1) ཁི་དགོ་པར་ལེན་རྒྱའོ་དགའ་ན་ལ། ད་རུང་པར་ཆས་ཉོ་བའི་སློབ་མོ་མེད།
Although he likes to take pictures, he does not have the money to buy a camera.
- (2) ཁོས་ལོ་གསུམ་མ་བོད་སྐད་བསྐྱབས་ན་ལ། ད་རུང་ཞེ་གི་དག་མོ་ཟིག་བཤད་མི་བྱུབ།
Although he has studied Tibetan for three years, still he can't speak it well (lit. authentically).
- (3) སྟོལ་མས་སྐྱུ་བླངས་ལོ་མི་སྟན་ན་ར་མྱི་ཚང་མ་མི་དགོ་ལ་དགའ་གི།
Although Drolma doesn't sing that well, everybody likes her.

► 21.3.6 ... མིན་ན, ... རེད་ *Either... Or...*

The idea that there are only two alternatives (and not a third one) is expressed in Tibetan by the pattern ... མིན་ན, ... རེད་, literally, *if not A (then) is B*. For example: བཀྲ་ སྒྱིས་མིན་ན་ཚེ་རིང་རེད། *If it's not Draxi, then it's Tserang*. In this lesson, the statement is

framed in a conjectural tone by the structure ...**ཉེད་ཀྱི་རེད།**

(1) **དི་སྐབས་པ་གྲ་ཚང་མིན་ན་མཚན་ཉིད་གྲ་ཚང་ཡིན་ཀྱི་རེད།**

If it is not the Medical College, it must be the College of Philosophy.

Other examples:

(2) **གཟུངས་ཉི་མ་འདི་ཨ་པ་དགོན་པ་འཕྱོ་རྒྱ་མིན་ན་ཨ་ཡེས་སྒྲོལ་མ་མཚོ་ཚང་ད་བརྟན་འཕྲིན་ན་བལྟ་གི་**

On Sundays, my father either goes to the monastery or watches TV at Grandma Drolmatso's place.

(3) **ཟ་ཁང་དེ་ཞེ་གི་རྒྱུད་གི་ མོག་མོག་ཟ་རྒྱ་མིན་ན་ཐུག་པ་འབྲུང་དགོ་ཀྱི་རེད།**

That's a very small restaurant. One can only eat either dumplings or noodles there.

► 21.3.7 **མ་གཏོགས་ Besides... and བ་མ་གཏོགས་ Unless...**

The word **མ་གཏོགས་** was introduced as early as in Lesson 7 with the meaning *only* or *except (for)*. The same word also can mean *besides*. The two different meanings are predictable according to the following pattern:

(1) a. *only, except for* → **མ་གཏོགས་** phrase in a negative sentence

b. *besides* → **མ་གཏོགས་** phrase in an affirmative sentence (with **ད་རྩེད་**)

Examples:

(2) **ཆང་ཅི་གི་ཟིག་མ་གཏོགས་ངས་ཅང་མ་འབྲུངས།** I only drank a little bit of *chang*.

(3) **བོད་སྐད་མ་གཏོགས་ལྷོ་བ་གིས་དབྱིན་སྐད་ར་རྒྱ་སྐད་ར་བཤད་ཤིས།**

Besides Tibetan, Dawa also knows English and Chinese.

In this lesson, Sophie asks about the other sects of the Tibetan Buddhism by saying:

(4) **དགོ་ལུགས་པ་མ་གཏོགས་ད་རྩེད་གྲུབ་མཐའ་གཞན་པ་གང་ཡོད་ནི་རེད།**

Besides Gelukpa, what other sects are there?

Note that the word **གཞན་པ་** *other* follows the noun it modifies.

Adding the conjunction word **ནི་** *if* to the word **མ་གཏོགས་**, we get a conjunction that means *unless*. Note that the verb in the **ནི་མ་གཏོགས་ unless** clause uses past tense, again, in a subjunctive sense. Examples:

(5) **ཁྱོས་སྒོར་རེ་མོ་བྱིན་ན་མ་གཏོགས་པར་རྒྱབ་མི་ཚོག་**

Unless you pay money, you can't take pictures.

(6) **ཁྱོས་སྐྱུན་པའི་ཁ་ཉན་ན་མ་གཏོགས་དྲག་རྒྱ་མ་རེད།**

Unless you listen to the doctor, you won't recover.

- (7) ཁྱོད་རང་དགོ་ལ་རྒྱུ་ལ་ལོ་ལོ་ཡོད་ན་མ་གཏོགས། ཁྱོད་སློབ་སློབ་རྒྱུ་ལ་ལོ་ལོ་ར་འདུག་དགོ་རྒྱུ་རེད།
Unless you yourself have a car, you will need to take the bus.

► 21.3.8 རྟེན་ Even if or No Matter

We are already familiar with the conjunction ཅེས་, which leads a conditional if clause. This lesson introduces another conjunction རྟེན་, which leads a hypothetical even if clause. In the lesson, the teacher says ལྷ་བྲང་དགོན་པ་ནས་ཁྱོད་སྐོར་མོ་བྱིན་རུང་པར་རྒྱུ་མི་ཚོག་གི་ At Labrang Monastery, even if you pay, you cannot take pictures. More examples:

- (1) ང་ཞེ་གི་ལྷོགས་རུང་ཟ་ཁང་འདི་འི་ནང་ནས་ཟ་ན་མི་འདོད་གི
Even if I am really hungry, I don't want to eat in this restaurant.
- (2) ང་ངེས་པར་དུ་འདི་འགན་ཁུ་ལ་བསྐྱེད་ནས་ཡོང་དགོ་རུང་ཏེ་རྒྱུགས་དུས་ཚེན་ན་ལྷ་གི་ཡོང་ན་འདོད་གི
Even if I have to take the plane to come, I want to come and see the horse-racing festival.
- (3) ང་དུས་ཚོད་ཡོད་རུང་ཁམས་མ་ཡུལ་སྐོར་ར་འགྲོ་ན་མི་འདོད་གི
Even if I have the time, I still don't want to travel to Kham.

When the རྟེན་ clause is of an interrogative form, the translation becomes *no matter*.

For example:

- (4) རྒྱུ་ལ་ལོ་ལོ་སྐྱུ་བསྐོར་རུང་ངེ་པ་མས་ང་འགྲོ་གི་མི་འཇུག།
No matter who drives the vehicle, my parent won't let me go.
- (5) ཁྱོད་ཚེ་ཤེས་བཤད་རུང་ངས་མི་ཤེས་གི།
No matter how you say it, I still don't understand.
- (6) འདི་ཚེ་མོ་ཟེག་རྩ་རུང་ངས་ཉོ་ན་མི་འདོད་གི།
No matter how cheap this is, I don't want to buy it.
- (7) ཚར་ར་ཁངས་ཚེ་ཟེག་བབས་རུང་ང་ཁྱོད་ལ་བལྟ་གི་ཡོང་རྒྱུ་ཡིན།
No matter if it rains or snows, I will come to see you.
- (8) ཁི་དགོ་དབུས་ལྷུག་ཚེ་ཟེག་ཡིན་རུང་ང་ཁི་དགོ་ར་མཉམ་གི་འདུག་ན་འདོད་གི།
No matter if he is rich or poor, I want to be with him.

► 21.3.9 Verb + ཁོ་མ།

The compound "Verb + ཁོ་མ" means (to have the) time to V, e.g. རྩིད་ཁོ་མ་ time to play/to have fun. The whole phrase is treated as a noun phrase: རྩིད་ཁོ་མ་ཡོད་/ མེད་ have (no) time to play. Other examples:

(1) སློང་ང་དབེ་ཆ་ལྟ་ཁོམ་མེད། John has no time to read books.

(2) ཁྱོད་ཀྱིས་བལྟས་ན་འུ་ཆའོ་ས་ཆ་དེ་ལ་ལྟ་གི་འགྲོ་ཁོམ་ཡོད་ག
Do you think we have time to go see that place?

(3) ང་ལ་གཉིད་ཁོམ་མེད་ཟེ་ཁོམ་མེད།
I have no time to sleep and no time to eat.

When ཁོམ་ is used by itself, it's treated as a stative adjective with the negative and interrogative forms as མི་ཁོམ་ and ཡི་ཁོམ་. If one wants to use it as a noun without the modifying verb, one has to add the nominal suffix - བ, e.g., ཁོམ་བ་ཡོད་/མེད་ have (no) time.

(4) ངས་སློལ་མ་ལ་དེ་རིང་ཤོག་ཟེས་རུང་མོས་ཁོམ་བ་མེད་ཟེར་གི
I told Drolma to come today, but she said she didn't have time.

► 21.3.10 གཡལ་ར་ and སྐྱིས་ to Lend / to Borrow

Tibetan doesn't have the directional distinction between *to lend* (A→B) and *to borrow* (A←B). The direction is made clear by the use of proper case marker and preposition on the lender or borrower. However, Tibetan does make a distinction between two kinds of borrowing, by using two different verbs གཡལ་ར་ and སྐྱིས་. གཡལ་ར་ is about borrowing some object (e.g. cart, horse, tools, etc.) that, after its use, the owner expects the same object to be returned. སྐྱིས་, on the other hand, is about borrowing money or food (e.g. 500 yuan, 10 kilos of rice, one bag of tsampa), when the lender expects the equivalent value of the amount and not the same object to be returned.

Note that both the lender or the borrower can get Ergative Case, the direction of borrowing is made clear by the case on the other noun phrase: (A and B are two people.)

English	Tibetan
A borrows thing from B	A (Erg) B (Gen) thing + གཡལ་ར་ or སྐྱིས་
A lends thing to B	A (Erg) B (Ladon) + thing + གཡལ་ར་ or སྐྱིས་

Examples:

(1) ལྷ་མོས་སློལ་མ་གི་དབེ་ཆ་ཟེག་གཡལ་ར་ཡོད། Lhamo borrowed a book from Drolma.

(2) བགྲ་ཤིས་གིས་ལུགས་ཏྟ་འི་དགི་དགའ་རོགས་ག་གཡལ་ར་བཏང་ཟེག
Trashi lent his bicycle to his girlfriend.

(3) ཁོ་འི་དགི་པ་མ་གཉི་གི་སློང་མོ་བསྐྱི་རྒྱའོ་མི་དགའ་གི
He doesn't like borrowing money from his parents.

(4) ངས་ལྷ་བའ་སྒོར་མོ་སྟོང་གསུམ་རུ་བརྒྱ་བསྐྱིས་བཏང་ངེ། I lent 3500 yuan to Dawa.

(5) ངས་ད་ལྟ་དབེ་ཆའདི་འཁྲུ་གི་ཡོད། ངས་ཁྱོད་ལ་གཡོར་མི་ཉན།
I am reading this book right now, I can't lend it to you.

► 21.3.11 གྲེལ་བ *Busy Doing Something*

To express the phrase *to be busy doing something*, Tibetan uses གྲེལ་བ, the nominal form of the word *busy*, in the following pattern:

(1) VP + རྒྱུ་བྱེད་ཀྱི་གྲེལ་བ་ + ཆེ་གི།

Literally, it says, *the busy state of someone's doing something is big*. Example:

(2) ང་གྱུ་བའ་ལས་རྒྱུ་བྱེད་ཀྱི་གྲེལ་བ་ཆེ་གི།
I am busy doing my work.

(3) སློབ་གྲོགས་ཚང་མ་སློབ་སྦྱོང་ཡི་རྒྱུ་བྱེད་ཀྱི་གྲེལ་བ་ཆེ་གི།
All the students are busy studying.

གྲེལ་བ can also be used verbally, as in the following pattern:

(4) VP + རྒྱུ་བྱེད་ཀྱི་གྲེལ་བ་ + གི་ཡོད་(གི།)

Example:

(5) དགོངས་པ་མ་འཚོམས། ངས་ཁ་བར་ནང་ནས་དེ་ཨ་མ་ལ་ཁ་བར་ཡི་རྒྱུ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།
I am sorry. I am busy talking to my mother on the phone.

Note that the subject of the VP does not have Ergative Case. This is because the subject is considered the subject of *to be busy*, therefore marked as Absolutive. Without the accompanying VP, one can express *to be busy* by simply saying གྲེལ་བ་ཆེ་གི། Example:

(4) ང་ཉེ་ལམ་གྲེལ་བ་དེ་མོ་ཟིག་མི་ཆེ།
I am not too busy lately.

(5) གལ་ཏེ་ཁྱོད་ལྟ་ཞེ་གི་གྲེལ་བ་ཆེ་ན་ང་གནངས་ཀ་ཡོང་ན་ཨོ་ཚོག།
If you are too busy right now, can I come back tomorrow?

► 21.3.12 Summary of Clausal Conjunctions

Here, we rather loosely put all particles, words, and phrases that connect two clauses into one bag and call them clausal conjunctions. They actually fall into two groups: Group A: clause-level adverbs; and Group B: sentential particles, nominalizers, or auxiliaries. Generally speaking, a clause-level adverb goes with clause 2 in the sentence initial position, with a pause between itself and clause 1; whereas sentential particles or auxiliaries form an integral part with clause 1, the pause, if any, comes after them.

Conjunctions are effective and crucial communication devices to convey the speaker's logic and reasoning. Although far from being exhaustive, the list of conjunctions covered in this textbook gives the learner a powerful array of building blocks that link sentences into coherent discourse passages. Below is a summary of these building blocks. Pay attention to whether the conjunction is considered a part of clause 1 or clause 2.

Group A: clause-level adverbs

- (1) clause 1, ཡིན་ན་ར + clause 2 "clause 1, but clause 2" (L6)
- (2) clause 1, དི་ཡིན་ན + clause 2 "clause 1, in that case/then, clause 2" (L10)
- (3) clause 1, དི་མོ་ཟིག་ཡིན་ཚོ་གི + clause 2 "because of that (referring to clause 1, clause 2)" (L18)
- (4) clause 1, དི་ནས་ད + clause 2 "clause 1, then (soon) clause 2" (L19)
- (5) སྐྱིལ་ཡིན་ན + clause 1, (however) clause 2, "originally clause 1, but (turned out)" (L18)
- (6) clause 1, དི་མིན་ན + clause 2 "clause 1, otherwise, clause 2" (L20)

Group B: sentential particles and auxiliaries

- (7) clause 1 + རོ་གི, clause 2 "because clause 1, clause 2" (L9)
- (8) clause 1 + ར, clause 2 "loose connection, suggests but/yet for clause 2" (L10)
- (9) clause 1 + ར།, clause 2 "If clause 1, then clause 2" (L11)
- (10) clause 1 + རེ, clause 2 (= རེ, which can also link two VPs) (L15)
- (11) clause 1 + དུས་རིམ།, clause 2 "When clause 1, clause 2" (L16)
- (12) clause 1 + རྗེས།, clause 2, "after clause 1, clause 2" (L18)
- (13) clause 1 + རྗེན་ན།, clause 2, "before clause 1, clause 2" (L18)
- (14) clause 1 + རི་ར།, clause 2 རི་རེད། "as soon as clause 1, clause 2" (L18)
- (15) clause 1 + ར་ར།, clause 2 "Although clause 1, clause 2" (L21)
- (16) clause 1 + མིན་ན།, clause 2 རེད། "Either clause 1, or clause 2" (L21)
- (17) clause 1 + ར་མ་གཏོགས།, clause 2 "Unless clause 1, clause 2" (L21)
- (18) clause 1 + རུང།, clause 2 "Even if or No Matter clause 1, clause 2" (L21)

❖ 21.4 Cultural Notes:

❁ 21.4.1 Life in a Monastery

Morning at Ganden Monastery, Dagze

Buddhism is so deeply rooted in Tibetans' minds and souls that religious practices seem to permeate all aspects of their daily life. In the past, families with more than one son used to send the most intelligent one(s) to monasteries to become monks. They are financially supported by the family and are allowed to go home to visit their parents, so they are not completely isolated from the family.

Besides Buddhist texts, monks study other traditional subjects including philosophy (Buddhist metaphysics), astrology, medicine, etc. Some monasteries hold daily courtyard debates and periodic examinations to monitor the monks' progress. During the exam, a monk is summoned in front of the teacher to answer questions with a microphone, so everyone (numbering in the hundreds) in the chanting hall can hear his response. Unprepared students are usually relentlessly ridiculed by the laughter of his peers in such an exam. Those few who study hard for years may pass a major oral exam that resembles that for a doctorate degree in the western education system. This degree is called དགོ་བཤེས།, a title for someone with great virtue and knowledge.

Most monks won't make it to དགོ་བཤེས།, which may require 15 to 25 years of arduous religious and academic training. The majority, nonetheless, serves an important social role outside their cloistered monasteries: they hold religious activities that meet the need of and bring peace of mind to the entire population in the secular world.

Prostrating Monk

Monk Turning Prayer Wheels at Labrang

Moment of Enlightenment, Drepung Monastery, Lhasa

Afternoon Studies, Jokhang Monastery

Painting Mandala with Sand

❁ 21.4.2. Everyday Religious Practice

Pilgrims Prostrating Outside the Jokhang Monastery, Lhasa

Tibetans' dedication to religion is manifested in many facets of their daily life. Burning of the juniper incense, for example, is done throughout the day. Every household has a incense burner where they burn dried cow dung and ground juniper with barley flour on top. After sprinkling a little water, they pray for their protection from their guardian deities.

Tibetans also visit monasteries to worship Buddha. The Jokhang in Lhasa is believed to be the most sacred monastery of all. Many pilgrims from Amdo and Kham head for the Jokhang from as far as a thousand miles away, prostrating during the entire journey. Doing prostration every three steps at an altitude above 10,000 feet for months requires extreme physical perserverance and mental determination.

On sacred places, mountain passes, or riverbanks, Tibetans also offer *mani stones*, pieces of rock carved with the six-syllable prayer ཨོཾ་མ་ཎི་པདྨེ་ཧཱུྃ། *om mani pad me hom*. Piles of mani stones are a common sight in all Tibetan regions. It is customary to circle around it clockwise three times, while praying.

Besides turning prayer wheels to gain merit in one's karma, one also brings butter to monasteries to offer to the lamps laid in front of deities. Some may even crawl under

bookcases containing Buddhist sutras, believing that in so doing they will gain the credit of reciting those sutras.

Offering a Mani Stone

Adding Butter to a Lamp in a Monastery

Pilgrims Resting, Under the Potala

Crawling Under Buddhist Sutras

❖ 21.5 Key Sentence Patterns:

■ 21.5.1 V + ཅི་རེད Revisited

(1) དི་མཚམས་པ་ཡིན་ནི་ཨེ་རེད།

Is that tsamba? (The tsamba that we talked about before.)

(2) དི་གྲ་པ་ཡིན་ནི་ཨེ་རེད།

Is that man a monk? ("monk" as a notion that we talked about.)

(3) དི་བྱ་གཏོར་ཡེ་གོ་ཚོ་གི་འབྲ་བར་ཡིན་ནི་ཨེ་རེད།

Is that a picture of the sky burial? (The speaker has heard about the sky burial.)

(4) དགོན་པ་གན་གྱི་ཆེ་ཚོ་གི་ཇོ་ཁང་ཡིན་ནི་ཨེ་རེད།

Is that monastery over there the famous Jokhang?

(5) ངས་དགོན་པ་འདིའི་མཁན་པོ་འཕྱིན་ཏུ་ཞེ་གི་ཡོད་ནོ་གོ་གྱི་མུང་ངུ། གྲ་བ་དི་མཁན་པོ་ཡིན་ནི་ཨེ་རེད།

I have heard that the abbot of this monastery is very knowledgeable. Is that monk the abbot?

■ 21.5.2 Transitive O-V Verb

(1) ཚོས་ལུགས་བསྐྱབ་ན་ཞེ་གི་ནང་དོན་ཡོད་གི

Studying religions is very interesting.

(2) བྱོ་སྲིད་ཅི་གི་དགོ་མཁན་ང་འདོད་ཡིན་ཨེ་ཚོག

Can you recommend an English teacher for me?

(3) བྱོ་སྲིད་འདྲེལ་བཤད་ཡི་རོགས་ཡིན་ཨེ་ཚོག

Can you help me translate?

(4) བཟ་ཤིས་ཉི་མས་ཐོན་གི་ཚོས་ལུགས་ག་ཞེ་བ་འཇུག་ཡི་གོ་གི

Trashhi Nyima is doing research on the Tibetan religion.

(5) ངས་མཚོ་སྐོན་ནས་དབྱི་སི་ཡིན་ར་ཡེ་ཤུ་འཞིབ་འཇུག་ཡིན་འདོད་གི

I want to research on Islam and Christian religions in Qinghai.

■ 21.5.3 Clause 1 ན་ར, ད་རུང་ Clause 2: *Although*

(1) བྱོ་སྲིད་ཚོ་ཞེ་གི་དལ་ན་ར། བྱོ་སྲིད་ཚོ་ཞེ་གི་ཡག་གི

Although you write very slowly, your writing is very beautiful.

(2) ཁི་དགོ་ཞེ་གི་ཡོན་ཏུ་ཡོད་ན་ར། ཁོ་ཁ་བརྗམས་ང་ཡེ་རྒྱའོ་མི་དགའ་གི

Although he is very knowledgeable, he doesn't like to talk a lot.

(3) ངས་བྱ་གཏོར་ཡེ་གོ་ཚོ་རིག་མ་གྱི་མུང་ངུ། དེའི་སྐོར་གོ་གྱི་མུང་ངུ།

Although I have never seen a sky burial, I have heard about it.

(4) བོད་སྐད་སློབ་རྒྱའོ་མི་རྩ་ན་ར། ངས་ད་རུང་དི་ཡག་པོ་ཟིག་བཤད་བསམ་གི

Although learning Tibetan is not easy, I still want to speak it well.

(5) བོད་ལུ་འདི་ཞེ་གི་ཡག་ན་ར། གོང་ཞེ་གི་མཐོ་གི

Although the robe is very pretty, the price is too high.

(6) ངས་སྐྱུན་ཟིག་འཐུངས་བཏང་ན་ར། ངེ་མགོ་ད་རུང་ཁོ་འུ་གི

Although I took some medicine, my head still hurts.

■ 21.5.4 མིན་ན, ... རེད *Either... Or...*

- (1) ཁི་ཚའོ་གློག་བརྟན་ཁང་དང་བུད་སོང་ནི་མིན་ན་ཇ་ཁང་ནང་དང་བུད་སོང་ནི་ཡིན་རྒྱུ་རེད།
They either went to the movie theater or to the teahouse.
- (2) རྩོས་མདོག་རྒྱ་སྐྱུག་འདི་ཉོ་རྒྱུ་ཡིན་ན་མདོག་སྔོན་པོ་དེ་ཉོ་རྒྱུ་ཡིན།
You can buy either this brown one or that blue one.
- (3) ཁི་དགོས་གཟུང་མཇུག་ག་སྐུལ་བ་མི་ཆེ་གི། ཁི་དགོས་སྐུ་དབྱེངས་དམི་ཉན་ན་བརྟན་འཕྲིན་ན་བཟུ་གི་ཡོད་གི།
He is not busy on weekends. He either listens to music or watches TV.
- (4) ངས་ཨམ་སྐད་སློབ་པ་མིན་ན་དབུས་གཙང་གི་སྐད་སློབ་ན་འདོད་གི། ངས་ཁམས་སྐད་སྐད་ས་ན་མི་འདོད་གི།
I am thinking of either studying Amdo dialect or U-tsang dialect. I don't think I will study Kham dialect.
- (5) ཇི་གྲོགས་པོ་ཨ་རི་ནས་གཟུང་མཇུག་ག་མིན་ན་གཟུང་གཞུག་མོ་འ་དང་འུ་གི་ཡོད་རྒྱུ་རེད།
My friend from the US will come to see me either this weekend or next week.
- (6) ཁ་བཏགས་དཀར་ལོ་ར་སྔོན་པོ་གང་ཡིན་ན་ར་ཨེ་ཚོགས།
Either a white khata or a blue one is okay.

■ 21.5.5 མ་གཏོགས *Besides...*

- (1) དགོ་ལུགས་པ་མ་གཏོགས། གུབ་མཐའ་གཞན་པ་ཆི་ཟིག་ཡོད་ནི་རེད།
Besides Gelukpa, what other sects are there?
- (2) མགོ་ན་ལོ་མ་གཏོགས། རྩུ་གཞན་པ་གང་ནས་མི་བདེ་གི།
Besides the headache, where else are you not comfortable?
- (3) ང་ཇ་བསྐྱབས་མ་མ་གཏོགས་འོ་ཇ་ར་དགའ་ར།
Besides milk tea, I also like butter tea.
- (4) ལུ་གསར་བ་མ་གཏོགས་མི་དགོས་ལྷ་གསར་བ་ར་ཉོས་ཡོད།
Besides a new robe, she also bought a new hat.
- (5) རྐང་ཡིག་ར་རིག་གནས་མ་གཏོགས་ང་བོད་གི་གྲོན་ཆས་ར་དགའ་གི།
Besides the language and the culture, I also like Tibetan costumes.
- (6) ཏྲ་རྒྱུག་ར་འཆམ་མ་གཏོགས་ཏྲ་རྒྱུག་དུས་ཆེན་ན་ཁི་ཚའོ་ལྷ་མོ་གཞན་པ་ཆི་ཟིག་ཡོད་གི།
Besides horse racing and Cham dance, what else do they do at a horse racing festival?
- (7) ཤ་ར་ཆང་མ་གཏོགས་རྩོ་གཞན་པ་ཆི་ཟིག་ག་མི་དགའ།
Besides meat and chang, what else do you not like?

■ 21.5.6 ལ་མ་གཏོགས *Unless...*

- (1) ལྷ་མོས་བཤད་ན་མ་གཏོགས་ང་ཚོས་ད་བཤད་ནོ་འཡིད་མི་ཆེས་གི།
Unless Lhamo tells me herself, I don't believe what you just said.

- (2) གནངས་ཀ་ཆར་བབས་ན་མ་གཏོགས། ཇི་ཆེད་ཏུ་རྒྱལ་ག་བལྟ་གི་འགྲོ་ཁོ་ཐག་ཡིན།
Unless it rains tomorrow, we will definitely go see the horse race.
- (3) རྩོ་གསར་འགོད་པ་ར་སྤྱི་རྒྱལ་གི་སྤྱི་ཡིན་ན་མ་གཏོགས་ཁི་ཚོས་རྩོ་ནང་ང་འགྲོ་གི་མི་འཛོག་གི
Unless you are a journalist or a foreigner, they won't let you go in.
- (4) རྩོས་ཁི་ཆེད་འཁྲུ་འཛོག་གུང་བསྟན་ན་མ་གཏོགས་ཁི་ཚོས་རྩོ་འགན་མ་གྲུའི་མེད་བཅོང་རྒྱ་མ་རེད།
Unless you show them your passport, they will not sell you the plane ticket.
- (5) རྩོ་འཛོག་གུང་ཡོད་ན་མ་གཏོགས་དངུལ་ཁང་གིས་རྩོ་སྒྲོར་མོ་བརྗེ་རྒྱ་མ་རེད།
Unless you have your passport, the bank will not change money for you.
- (6) དབང་མོས་རྩོ་ལྟ་ཁ་བར་ཡང་གངས་མི་དགེ་འཕྲེར་རྒྱུ་བརྗེད་སོང་ན་མ་གཏོགས་མི་དགེ་རྩོ་ལྟ་ཁ་བར་རྒྱལ་རྒྱ་
རེད། Unless Rhangmo forgot to take your phone number with her, she should call you.

■ 21.5.7 རུང་ *Even if or No Matter*

- (1) ང་འ་སྒྲོར་མོ་ཡོད་རུང་ངས་ཁི་དགེ་འཕྲེར་མི་སྟེར།
Even if I had the money, I would not give it to him.
- (2) རྩོ་འགྲོ་ན་མི་འདོད་རུང་རྩོས་རྩོ་ལྟ་མ་གཉི་ག་འ་བཤད་དགོ་རྒྱ་རེད།
Even if you don't want to, you should still tell your parents.
- (3) ངས་ཤེས་རུང་སྒྲོ་ལ་མ་འ་བཤད་མེད།
Even if I knew, I would not tell Drolma.
- (4) རྩོས་ང་རྒྱབ་ནོ་ཆེ་མོ་ཟེན་ཉེ་ར་ངས་ད་རུང་འུར་ལྷགས་ཆེ་ཤེས་གཡུགས་དགོ་ནོ་མི་ཤེས་གི
No matter how well you teach me, I still don't know how to use an urcha.
- (5) ཇོ་རྗེ་དེ་ཆེད་ར་མཉམ་གི་ཡོང་རུང་མི་ཡོང་རུང་དེ་ཆེད་གནངས་ཀ་འགྲོ་རྒྱ་ཡིན།
No matter Dorje comes with us or not, we will leave tomorrow.
- (6) རྩོ་ན་ནོ་ལྷི་རུང་མི་ལྷི་རུང་ངས་བལྟས་ན་རྩོ་སྟོན་ཁང་ང་སོང་ན་འགྲིག་གི
No matter you are seriously sick or not, in my opinion, you should go to the clinic.

■ 21.5.8 Verb + ཁོམ་ (*to have*) the time for V

- (1) ང་དེ་འ་བལྟ་ཁོམ་མེད་གི
I don't have time to read it.
- (2) རྩོ་དབེ་ཆ་འདི་དབྱིན་ཡིག་ག་བསྐྱར་ཁོམ་ཨེ་ཡོད།
Do you have time to translate this book into English?
- (3) དབྱར་ཁ་འདིར་ཡུའུ་འ་དེ་ཡ་མ་གཉི་ག་བལྟ་གི་འགྲོ་ཁོམ་ཡོད་གི
This summer I have time to go home to visit my parents.
- (4) ཁི་དགེས་ང་བྲིད་ཁོམ་མེད་ཟེར་གི
He said he didn't have time to teach me.

- (5) ང་ངོ་མ་བྲེལ་བ་ཆེ་ལ། ང་གཟུང་མཚུགས་ག་ཕྱི་ལ་འགྱུ་རྒྱུ་གི་དུས་ཚོད་མེད།
I am really busy. I don't have the time to go out this weekend.
- (6) ཁྱོད་སློབ་པ་བློ་བྱ་བ་ལྟ་གི་འགྱུ་རྒྱུ་གི་དུས་ཚོད་ར་མེད་ནིས།
Don't you even have the time to go watch a movie?

■ 21.5.9 VP + རྒྱུ་རྒྱུ་ + བྲེལ་བ་ + ཆེ་གི

- (1) ད་སྐབས་ཁྱོད་ཅི་ཟེགས་ག་བྲེལ་གི་ཡོད།
What are you busy doing nowadays?
- (2) ང་དབེ་ཆ་ཟིག་འབྲི་རྒྱུ་ལྟ་གི་ཡོད།
I am busy writing a book.
- (3) མི་དགེ་ཁྱིམ་ལས་ལ་བྲེལ་གི་ཡོད་གི།
She is busy doing housework.
- (4) ངི་གྲོགས་པོ་དབྱིན་ཡིག་སློབ་རྒྱུ་ལྟ་གི་ཡོད་གི།
My friends are busy learning English.
- (5) སློལ་མ་མཚོ་ངི་ཆའོ་ལ་ཇ་བསྐོལ་རྒྱུ་ལྟ་གི་གོ་གི།
Drolma is busy making tea for us.

❖ 21.6 Exercises:

21.6.1 Listening Comprehension:

Dialogue 1: Answer the following questions in English:

- (1) Who is Huamo Tso? Who is Huadan Yeshi?
- (2) Who is Huadan Yeshi?
- (3) Where is Huadan Yeshi now?
- (4) Why does Mary want to visit Huadan Yeshi?
- (5) What are the questions that Akimi wants to ask?

Dialogue 2: Answer the following questions in English:

- (1) When did Huadan Yeshi become a monk?
- (2) What does Huadan Yeshi study every day in monastery?
- (3) Where do monks study together every morning?
- (4) How many abbots are there in Kunbum?
- (5) What is Huadan Yeshi busing doing nowadays?

21.6.2 Fill in the Blanks:

ནས། ཇ། མ་གཏོགས། འདི། གན། ར། གི་ ང། ག་ ཇི། མོ། ལ།

- (1) འདི་དབྱུག་གིས་ལྷན་པོ་དགོན་པ་ཡིན་_____ཨེ་རེད། འདི་_____ཟིག་ཆེ་ནོ་ཡིད་_____ར་མ་གས།
- (2) ང་ཁ་སང་_____བཟུང་ངེ་པོ་བ་ན་གཟེར་གི་འདུག དགོང་མ་གཅིག་_____སློང་ཁང་_____ཐེངས་མ་མང་

ང་འགྲོ་དགོ་གི

- (3) ལྷོ་འི་ཚུགས་ཀ་བལྟས་_____ན་ཆམ་པ་ཕོག་བཏང་བྱིག་ རབ་ཡིན་_____སྐྱེན་ཁང་_____སོང་ན་མྱ་གི
- (4) དགོན་པ་འདི་ཨ་མ་དོ་_____དགོན་པ་ཆེ་བོ་རེད། ཡིན་ན་_____གྲ་བ་མང་ང་བྱིག་མེད་གི
- (5) _____གྲ་བ་མ་རེད། རོ་མོ་བྱིག་རེད། དི་གྲ་བ་རེད། ཡིན་ན་ར་_____མཇལ་བ་རེད།
- (6) ཚོགས་ཆེན་འདུ་ཁང་ནང་_____གྲ་བ་མང་གི ནང་_____པར་རྒྱབ་ན་མི་ཚོགས་གི
- (7) དགོ་ལུགས་པ་_____གྲུབ་མཐའ་གཞན་པ་གང་ཡོད་ནི་རེད།

21.6.3 Complete the Dialogues:

- (1) ཀ _____ ?
 ཁ བོད་གི་སློལ་རྒྱན་རིག་གནས་འདགའ།
 ཀ _____ ? (besides...)
 ཁ ང་ར་བོད་གི་སྐད་ཡིག་ག་དགའ་ར།
- (2) ཀ _____ ? (is he)
 ཁ རེད། ཁི་དགོ་རིན་པོ་ཆེ་རེད།
- (3) ཀ _____ ? (heard...)
 ཁ ངས་གོ་ལོ་ཡིན་ན་འུ་ཆའོ་རྒྱགས་དེ་མོ་བྱིག་མི་དཀའ་གི་བེར་གི
- (4) ཀ ཞལས་པ་འདི་འུ་ཆེ་བྱིག་ག་བྲེལ་གི་ཡོད།
 ཁ _____ . (be busy taking care of ...)
- (5) ཀ ལྷི་དེས་ཆེ་བྱིག་ག་ལྷོགས་དེ་འ་བསྐྱོར་ར་བརྒྱག་དགོ་ནི་རེད།
 ཁ _____ . (Bon religion)

21.6.4 Translation:

- (1) A: I am feeling sick. I think I have either caught a cold or eaten something unsanitary.
 B: You'd better go to see a doctor, otherwise it would be getting worse.
- (2) A: There have become more vehicles on the road these years.
 B: Yes. So it's more dangerous driving on the road than before.
- (3) A: Are those people circumambulating over there?
 B: Yes, they are. Do you want to do it too?
 A: No, I don't think I should. My religion is different. I am a Christian.
- (4) A: Can you lend me your bicycle?
 B: I can lend you anything except this bicycle.
 A: Why? I can give it back to you soon, either this evening or tomorrow morning.

21.6.5 Reading Comprehension:

དགེ་ལྷན། ལ་ལོག་ སོ་རྒྱུ།

སོ་རྒྱུ། དགེ་ལྷན། ང་བོད་གི་ཚོས་ལུགས་ག་ཞེ་གི་དགའ་གི་ ཁྱོས་ང་དགོན་པའི་རྣོར་མང་ཟིག་བཤད་
ན་ལེ་ཚོག་

དགེ་ལྷན། ལོས་ཚོག་ གཟའ་ལའོར་རྩོན་མའི་སློབ་བྲིད་ནང་ལུ་ཚོས་ལུ་སའི་དགོན་ཚེན་གསུམ་གི་རྣོར་
བཤད་པ་རེད། དེ་ཚོའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གི་དགོན་པ་རེད། ཁྱོས་ད་རུང་དེ་ཚོའི་གང་གང་
ཡིན་ནོ་ལེ་བྲན་གི་

སོ་རྒྱུ། ལོས་བྲན། དེ་ཚོའི་སེ་ར། ལབས་སྐྱུངས་ར་དགའ་ལུན་དགོན་པ་བཅས་རེད། དགོན་པ་མྱིང་
ཚེན་གཞན་པ་ཡོད་ནི་ལེ་རེད།

དགེ་ལྷན། ཡོད་ནི་རེད། ལུ་ས་ན་ད་རུང་རོ་ཁང་ར་ཡོད་ནི་རེད། ཞོགས་པ་རེ་རེ་འདེའི་སྐྱོན་ན་མྱི་མང་ངས་
རྒྱང་ལུག་འཚལ་གི་ཡོད་ལ། རོ་ཁང་གི་མྱི་ནང་ན་བརྣོར་ར་རྒྱག་མཁན་ར་ཡོད། དབུས་གི་པན་
ཚད་ན་གཞིས་ག་རྩེ་ན་བཀྲ་གིས་ལུན་པོ་དགོན་པ་ར་ཡོད་གི་ དེ་གཙང་གི་དགེ་ལུགས་པའི་དགོན་
པ་འཕུར་གི་ཚེ་བོ་མོ་རེད།

སོ་རྒྱུ། ཁྱོས་བཤད་ནོ་ཡིན་ན་བོན་ཚོས་ར་ཡོད་ནི་རེད་ཟེར། ལུ་ས་ན་བོན་གི་དགོན་པ་ལེ་ཡོད།

དགེ་ལྷན། ངས་མི་ཤེས། ཡིན་ན་ར་ར་བ་ར་ཟེ་ཁྱོན་ན་བོན་གི་དགོན་པ་ཚེན་པོ་ཚ་ཅིག་ཡོད་ནོ་ཤེས།

སོ་རྒྱུ། ངས་བོད་གི་ཚོས་ལུགས་གི་རྣོར་མང་ཟིག་ཤེས་བྱུང་ནོ་གི་དཔེ་ཚེ་ལེ་ཡོད།

དགེ་ལྷན། དབྱིན་ཡིག་ག་བརྒྱུར་ཡོད་ནོ་གི་དཔེ་ཚེ་མང་ང་ཟིག་མེད་གི་ ཡིན་ན་ར་ངས་ཁྱོ་དབྱིན་ཡིག་གི་དཔེ་
ཚེ་གཅིག་གཞིས་ཟིག་དོ་སློབ་ཡེ་ན་ཚོག་གི་

སོ་རྒྱུ། བཀའ་བྲིན་ཤིན་ཏུ་ཆེ། དགེ་ལྷན།

Answer the following questions in English:

- (1) What is Sophie interested in? What does she want to know more about?
- (2) What are the Big Three monasteries in Lhasa?
- (3) What do people do inside and outside Jokhang?
- (3) Where is Trashilumpo? Which sect is this monastery?
- (4) Where can Sophie find big Bon monasteries?
- (5) Are there many books about Tibetan religion translated into English?